Nederhorst den Berg
Historische Kring

december 2010, nummer 76

jaargang 20

opgericht januari 1988

Inhoud

Mededelingen en Berichten		2
Uit het foto-archief		10
Van de kaart	*Ruud Verkaik*	11
Boek-en-Berg De Vechtstreek van Utrecht tot Muiden	*Jan Baar*	13
Het edelmoedig bedrijf ter redding van een in de rivier de Vecht gevallen kind	*Jan Baar*	17
Een dorpsverhaal	*Henk Wijmans*	24
Voetbalvelden in ruste (toegift) Tikkie terug	*Gerard Baar*	27

Foto omslag
Voorstraat- Reevaart 1911.

MEDEDELINGEN EN BERICHTEN

PROGRAMMA 2011

- **17 februari**

Bijeenkomst voor de actieve leden van de Historische Kring in de vergaderruimte van sporthal De Blijk (uitnodiging volgt).

- **11 maart**

Jaarvergadering met lezing over de **Drentse Landbouwkoloniën** door de heer Wil Schackmann uit Groningen, schrijver van het boek 'De Proefkolonie'.

- **9 juni**

Excursie kasteel Nijenrode in Breukelen, aanvang 19.00 (op inschrijving).

De Drentse Landbouwkoloniën. (Vooraf aan de lezing op 11 maart 2011)
Bij het woord 'kolonie' denk je aan een ver land aan de andere kant van de aardbol. Maar vanaf 1818 trekken 'kolonisten' uit heel Nederland, ook uit de Vechtstreek, naar zuidwest Drenthe. Met financiële steun van de beter gesitueerde plaatsgenoten proberen zij een nieuw bestaan op te bouwen in landbouwkoloniën als Frederiksoord, Willemsoord en Wilhelminaoord. De belevenissen van die kolonisten staan centraal in een lezing op vrijdag 11 maart na afloop van de ledenvergadering.

Wil Schackmann is schrijver van het boek *De proefkolonie, vlijt, vaderlijke tucht en het weldadig karakter onzer natie*. Daarin weet hij dankzij het

archief van de koloniën erg 'dichtbij' de eerste bewoners te komen. Het Historisch Nieuwsblad schreef: ´Het komt niet vaak voor dat een historicus het leven van gewone mensen uit de tijd voor de twintigste eeuw kan beschrijven. Daarom is Schackmanns boek buitengewoon waardevol.´
Op de avond vertelt hij over de 'open het dorp´-actie die in 1818 de stichting van de koloniën mogelijk maakte en waarbij in Nederhorst den Berg zestien mensen contribuant werden. En hij beschrijft het leven op de kolonie aan de hand van verhalen over de kolonisten.
Over weldadigdoeners en 'bewelddadigden' die soms nogal moeite hebben elkaar te begrijpen. Over wijkmeesters die om de andere dag 'de gezamenlijke huisgezinnen visiteren en zorgen dat in dezelve reinheid en betamelijkheid plaatsvinden'. Over de kolonist uit Weesperkarspel die 'zeer gebelgd' raakt als zijn echtgenote 'uit hoofde van verregaande brutaliteit tegen den onderdirecteur was in het cachot gezet'. Ook de onvrije koloniën, Veenhuizen en Ommerschans, passeren de revue. Die waren bedoeld voor weeskinderen en bedelaars en daar kwamen ook inwoners van Nederhorst den Berg die hadden gebedeld. Of van wie alleen maar gezegd was dat ze hadden gebedeld.
Vooral zijn het verhalen over mensen die bijna tweehonderd jaar geleden leefden. En die niet zo heel anders blijken te zijn dan wij.

Leden die onderzoek doen naar een voorouder die in een van bovengenoemde koloniën heeft gezeten, kunnen contact opnemen met Jan Baar. Indien mogelijk neemt Wil Schackman die kolonisten tijdens de lezing in zijn verhaal mee.

Meer informatie is te lezen in 'De Brug', de regionale bladen, op onze site www.historischekring.nl en op vkgeschiedenis.nl.

ACTUELE INFORMATIE ONTVANGEN VIA E-MAIL?
Wilt u voortaan via e-mail op de hoogte gehouden worden van de activiteiten van de Historische Kring? Dat kan, als u dit opgeeft, onder vermelding van naam en e-mailadres, aan het secretariaat via hkndb@het net.nl.

SCHENKINGEN
Jubileumgids RKSV VBO 1933-1948 – A. Kerssens, Assendelft.
H. Uden Masman: De Vechtstreek van Utrecht tot Muiden, 1945 – R. van Oorschot.

11 Borden Buitenexpositie 1940-1945, 2005 – Vrienden van het Plein.
Kaart Ultrajectum Dominum. Excudit Guiljelmus Blaeuw, 17e eeuw – Otto Haan.
DVD. Interview met Jan Prins over de mobilisatie (1939/1940) te Hinderdam – Projectbureau Nieuwe Hollandse Waterlinie.
2 Afbeeldingen Achterdorp – Jaap Schipper.
Map met bidprentjes betreffende NdB – Thimo Veenman.
3 ThemaRoms 'Wonen en werken in het Vechtplassengebied'.
Omgevingsonderwijs voor het Basisonderwijs - R. Kapenga.
2 Portretten Heer en Mevrouw Helder, ca 1900 – B. Vossepoel.
Jan Portengen: Vecht-krengen. Verhalen over de familie Portengen, 1987 – Jan Veenman.
Prijscourant Radio, Televisie, Electro – H. Galesloot.

Van Henk Tesink:
Drs. R.H.J. Kolk: Archeologisch Reisboek van Nederland.
Dr. H.A. Visscher: Reisboek voor het Nederlandse landschap.
NCRV Kerkepadgids 1982/1986/1990/1996.

Van G. van Melsen, Lelystad:
Glas RKSV VBO.
2 Ansichtkaarten.

LITERATUUR

Allicht. Verhalenbundel met enige 'Bergse' verhalen. Henk Wijmans.
Oases van rust. Geschiedenis van Hilversumse begraafplaatsen. HK Albertus Perk.
Water. Geschiedenis & actualiteit. Jubileumnummer TVE/Vrienden van 't Gooi, met ondermeer:

De Horstermeerpolder. Bart Schulz. Een kwetsbare droogmakerij.
Doe de was de deur uit. Jan Baar. Blekerijen en wasserijen in Nederhorst den Berg en omgeving.
Een natte bedoening. Jelle Vervloet. De middeleeuwse veenontginningen in het Vechtgebied.
Van drinken uit de gracht tot kraanwater. Aukje Zondergeld-Hamer. De drinkwatervoorziening in Weesp van circa 1850 tot 1907.

Luisterijk groen. Stadsparken en landgoederen in het Groene Hart. Met 50 wandelingen en excursies. Jan van Es/Bernt Feis.

's-Graveland en zijn buitenplaatsen. H.J.M. Tromp, R.H.M. Immerzeel, K.D. Aschman, 2009.

EXPOSITIES

Doodgewoon. Over de dood en het alledaagse leven. Museum Hilversum.

Sporen uit de Mediene. Joods verleden van de Vechtstreek. Museum Maarssen.

De historie van de Vesting Muiden. Het Muizenfort, Vestingplein, Muiden.

Streekmuseum **VredeGoed.** Heuvellaan 7, Tienhoven, www.vredegoed.nl.

Van kaaskruier naar wereldmerk, Westland kaas. Huizer Museum, Huizen.

Van Mariaconvent tot Comenius Museum, 570 jaar geschiedenis van een gebouw. Comeniusmuseum Naarden.

De Algemene Gymnastiek Vereniging 'Door Eendracht Sterk' (DES) opgericht in 1950. De eerste oefenruimte was in de 'varkensschuur' van de heer Pfeifer, naast Overmeerseweg 74. De leidster was Erna Timmermans uit Weesp. In 1961 werd het gymlokaal bij de Warinschool in gebruik genomen.

In 1968 vormden DES en DIO samen de Algemene Gymnastiekvereniging Nederhorst den Berg. Vanaf 1980 wordt er getraind in Sporthal 'De Blijk'.

De RK Gymnastiekvereniging Door Inspanning Ontspanning (DIO), opgericht in 1953. De eerste oefenmeester was de heer Heineman uit Bussum. Het Parochiehuis naast de kerk deed tot 1961 dienst als oefenruimte.
Staand: Ton de Groot (l)en Ada Smits.
Voor v.l.n.r.: Wim Dubelaar, Jan van der Meer, Hein Galesloot.

KOPIJ NR 77

Kopij voor nr.77 van Werinon vóór 15 januari 2011 inleveren bij de redactie of via e-mail, werinon@historischekring.nl, met origineel beeldmateriaal.

INTERESSANTE LEZING OVER 'VERVENING EN TURF'

De een paar keer per jaar door onze HKN georganiseerde verenigingsbijeenkomsten op de vrijdagavond trekken meestal aardig wat belangstellenden. Vooral sprekers over onderwerpen die op onze streek

betrekking hebben, mogen zich op een goede belangstelling verheugen. De heer Koeleman uit Wilnis begon zijn passie voor het veen uit te dragen aan de ongeveer 40 aanwezigen, toegespitst op het grote laagveengebied, dat uitgebaggerd, drooggemaakt en wel, niet ver bij ons vandaan ligt. Het heet sinds de hausse aan samenvoegingen De Ronde Venen. Ik turfde nog even mijn verslag in de Brug van 3 november en vond dat er iets rechtgezet moest worden. In de opsomming van de woonkernen binnen die nieuwe gemeente heb ik er twee niet genoemd; te weten Amstelhoek en De Hoef. Bij deze, Nederhorst den Berg wil ook graag in een adem genoemd worden bij het opsommen van de kernen van Wijdemeren. Beide nieuwe gemeenten hebben gemeen dat er eeuwenlang turf is gestoken, met als enig verschil dat Wijdemeren nooit het droogmakingsfonds aan het werkelijk droogmaken van verveende polders heeft besteed. Voor de rest waren we hier ook afhankelijk van seizoenwerkers uit wat nu Duitsland heet. Mijn verst geregistreerde voorvader heeft naar alle waarschijnlijkheid om aan de kost te komen als veenarbeider in de vervening van de Wijde Blik gewerkt. In zijn in Loenen aan de Vecht opgemaakte huwelijksakte (uit 1762) staat hij te boek als geboren zijnde te Engter bij Osnabrugge en zijn echtgenote als afkomstig uit Breukelen. Een uitgebreid verslag kunt u, als buitenlid dat de brug niet krijgt lezen op www.historischekring.nl

OPEN MONUMENTENDAG

Op 11 september vond landelijk deze jaarlijks terugkerende manifestatie plaats. Naast een kleine duik in het verleden middels een kleine expositie in en over het voormalige gemeentehuis had het bestuur ook een wandeling rond de Prutpolder bedacht. Bestuurslid Marijke Overmars had daartoe bezoekjes aan de Prutmolen en het Horstermeergemaal geregeld, zodat ik in de hoedanigheid van gids met haar en vijf deelnemers ging wandelen rond het door de Zuidelijke Randweg begrensde deel van de in officiële stukken als Meeruiterdijksepolder aangeduide eeuwenoude polder. Een lang van tevoren aangekondigde wandeling, maar uiteindelijk door de niet massale opkomst in alle rust verlopen. De rondvliegende vogels en de grazende schapen vonden dat wel zo prettig. De pachter van de kades, boer Voorn van de Dooieweg, vond het leuk dat er belangstelling voor de natuur op zijn terrein was, maar had benadrukt die ook in ere te houden. Zijn waakhond herkende mij bij het brengen van een bosje bloemen voor mevrouw Voorn. Er was niemand thuis zodat hij en ik gezamenlijk iets konden gaan zoeken om de bloemetjes buiten te zetten. Hij wilde wat later, toen we met ons uitgelezen gezelschap langs kwamen, wel even de puntjes op de i zetten,

maar begreep bij het horen van mijn stem dat hij het goed gedaan had. Voor de rest heb ik mijn best gedaan zo waarheidsgetrouw mogelijk het een en ander aan de deelnemers te vertellen over de voor mij historische grond. Mijn opa sappelde in dit gebied als keuterboertje zijn gezinsinkomen bij elkaar (deels voor mijn tijd) zodat ik blij was dat Marijke, als dochter van een voorheen in de Horstermeer boerende boer met veel meer koeien, uitleg kon geven over agrarische zaken. Over het andere wat er te zien en niet te zien was kon ik weer iets vertellen. Verder hoefde er eigenlijk niet zoveel gepraat te worden. Alleen al de luchten waartegen de Gabriëlmolen zich aftekende, samen met de hoge bomen die aangeplant zijn om Fort Kijkuit te camoufleren, zeiden al genoeg. De schittering van de zon in het kanaal deed de rest. Bij het verlaten van het pad langs de verdiepte, droogliggende vliet, waardoor in het verleden het water van de Kortenhoefse polder door wel drie molens op de Kortenhoefse Wetering (nu een stuk Hilversums Kanaal) geloosd werd, leek de Prutmolen ver weg. Al pratend en wijzend naar alle kanten waren we er voor we het wisten. We mochten binnenkomen, zodat iedereen zich erover kon verbazen dat hier vroeger een familie met, naar ik dacht, twaalf kinderen heeft kunnen wonen. Tot slot het Horstermeergemaal. Het bevat twee soepel lopende pompen uit eind jaren twintig, die met moderne toevoegingen minstens 8000 kuub water per uur uit de door kwel geteisterde polder in het boezemkanaal kunnen pompen. Niemand realiseert zich meer dat het gemaal eigenlijk in de Prutpolder staat. Het gebiedje, dat 'de Hoek' heet, is geen twistpunt meer, maar uitkijkend over het land dat door de pompen dag in dag uit op peil gehouden moet worden, drong zich bij mij de gedachte op aan een vis, die weliswaar nooit in dit steeds schoner wordende water zal zwemmen, maar associaties opwekt met de gebeurtenissen van de laatste jaren. Langs Fort Overmeer, dat onderdeel van De Nieuwe Hollandse Waterlinie is, liepen we terug naar de bunker naast de sluis 'Het Hemeltje', over het net door de sluiswachter gemaaide gras. Hij was vergeten zijn bordje neer te zetten, zodat iedereen rustig zijn tegen de bunker gestalde fiets van het slot kon halen. Een vredig slot van een wandeling vlak naast de deur, door een gebied dat de meesten nog nooit vanuit die gezichtshoek hadden gezien. Met dank aan landschapsbeheerder Voorn.

SURFEN OP HET WEB

Het Wereld Wijde Web is een onuitputtelijke bron van informatie op allerlei gebied en zeker wat betreft de historie.

In deze rubriek kunt u wat informatie aantreffen over websites, die misschien wel interessant zijn of bruikbare informatie geven over bepaalde onderwerpen.
Op ***www.gooienvechthistorisch.nl*** komt u in contact met nieuws, collecties, kaarten, kranten, foto's, documenten, etc. uit de archieven van het Streekarchief te Hilversum, dat onder andere de archieven van Nederhorst den Berg en Wijdemeren beheert. Ook het Gemeentearchief van Weesp en het Stadsarchief van Naarden bereikt u hier. Zeer interessant!
Via onze eigen ***website www.historischekring.nl*** kunt u terecht komen op alle sites van aangesloten historische kringen.
De site van het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV), www.agv.nl geeft toegang tot de rijke archieven van alle polders van dit waterschap, waaronder de Bergse polders.
www.cultuurplatformvechtstreek.nl een portaal naar culturele activiteiten, initiatieven en organisaties in de Vechtstreek.
http://geschiedenis.startpagina.nl verschaft toegang tot een enorme bron van historische informatie van het laatste historische nieuws tot historisch filmmateriaal.
www.stamboomnederland.nl bewaart genealogische informatie en is een platform voor stamboomonderzoekers.
Op ***www.vkgeschiedenis.nl*** vindt u veel van wat er te doen is op het gebied van geschiedenis: lezingen, exposities, nieuwe literatuur, manifestaties, etc. Ook de activiteiten van de HK Nederhorst den Berg zijn daar te vinden.
En houdt u van wandelen? Kijk dan eens op: ***WS 78.nl*** gelopen tochten. Tsaar Peter de Grotetocht (Hans Lubbers).

UIT HET FOTO-ARCHIEF
Familie Van Lynden 1917

Deze prachtige foto hing op de tentoonstelling van de fotocollectie van de Rijksuniversiteit van Leiden in het Fotomuseum bij het Gemeentemuseum in Den Haag. De opname is gemaakt op kasteel Nederhorst, waarschijnlijk ca 1917, door Francis Kramer en werd in 1960 door de RU aangekocht. Achterop stonden enige gegevens van de geportretteerden.

Rechts zitten Godert Jakob Karel Baron van Lynden, de eigenaar van Kasteel Nederhorst en zijn vrouw Jonkvrouwe Cornelie Wilhelmine Cecile Repelaer met hun twee kinderen. Achter de jonkvrouw staat Barones Renée Clara Oeda van Lynden. In het midden staat Jonkheer Louis Henri Quarles van Ufford, voor hem zit zijn vrouw Everarda Jacoba Barones van Lynden, naast haar staat hun zoon. Links zit de familie Van Tuyll van Serooskerken, Baron Frederik Christiaan Constantijn en zijn vrouw Lucile Agnes Barones van Lynden met hun drie kinderen. Achter deze familie staat Baron Frans Aernout Van Lynden. Deze jongste Van Lynden was doofstom.

Cees en Els van Noppen zorgden ervoor dat de foto in ons archief terecht kwam.

VAN DE KAART (foto op de omslag)

Ruud Verkaik

Groete uit Nederhorst den Berg
Voorstraat - Reevaart 1911

Deze foto, genomen in de winter, geeft ons een mooi beeld van dit stukje Voorstraat. Er zijn meerdere foto's van dit stuk van de Voorstraat, maar dan zitten de bomen vol blad, zodat er van de bebouwing weinig of niets te zien is.
De waterstand van de Reevaart is bijzonder hoog, het peil staat bijna gelijk met de straat, iets wat in dit jaargetijde wel vaker voorkwam.
In 1903 krijgt architect Th.E.B. Honders opdracht van de Zusters tot ontwerp en bouw van het Gesticht 'De Voorzienigheid'. Het gebouw wordt strak tussen de twee belendende percelen neergezet op de plaats van de voormalige pastorie van de RK kerk, op dat moment in gebruik als klooster voor de Zusters van de Voorzienigheid.
Achter het oude klooster stond de voormalige RK kerk, ingericht als school. Een jaar later werden er ook nieuwe leslokalen achter het Gesticht gebouwd. De leerlingen van de school moesten door de naastliggende steeg om school en speelterrein te bereiken.
Voor de kloostergemeenschap was het een hele verbetering.

In 1921 wordt 'De Voorzienigheid' getroffen door een hevige brand. Voor de acht zusters en de vijftig inwonende weeskinderen moet tijdelijk onderdak gevonden worden, hetgeen gelukt is. Het gebouw wordt herbouwd. Als de nieuwe RK Lagere school 'De Voorzienigheid' (later Sint Jozefschool) aan de Dammerweg in 1922 in gebruik wordt genomen, blijven de oude lokalen aan de Voorstraat in gebruik als naaischool en bewaarschool. Er zijn nog plannen geweest om er Ouden van Dagen onder te brengen, maar daar heeft men toch vanaf gezien.
In 1936 vertrekken de Eerwaarde Zusters ook naar hun nieuwe behuizing naast de school aan de Dammerweg. Op 13 oktober 1936 vindt de inwijding van het nieuwe klooster (ontwerp architect J.J.M. van Halteren) plaats. Het 33 jaar oude gebouw aan de Voorstraat is overbodig voor de Zustercongregatie en het wordt gesloopt.

Links van het klooster staan de diakoniehuisjes, waarlangs de kinderen naar het schoolterrein moesten. De kleine huisjes worden rond 1970 gesloopt.

Nu is op deze plek de J. van Ruysdaelstraat. In het pand rechts woonde schipper Van Emmerik, later was hier de boerderij van de familie Groenendaal, de 'Corneliahoeve', anno 2010 is het het woonhuis van mevr. Broekhof. Daarnaast staat het doktershuis 'De Uitvlucht', in 1911 bewoond door de gemeentearts dokter Sjoerd Wartena. Zijn voorganger, dokter J. Vis, was de oprichter van het 'Witte Kruis' in ons dorp. Het gebouwtje rechts van 'De Uitvlucht' is het onderkomen van het ziekenwagentje en het rijtuig van de dokter, het pand uiterst rechts het woonhuis van hoepelbuigersbaas A.J. Streefkerk. Op 17 augustus 1901 werd hiervoor de eerste steen gelegd. Van 1935 tot aan de herindeling van 2002 heeft het dienst gedaan, met vele aanpassingen en verbouwingen, als gemeentehuis van de gemeente Nederhorst den Berg.

Doktershuis, Nederhorst den Berg. Voorstraat, ca 1920.
Het doktershuis draagt nog niet de naam 'De Uitvlucht'.
Rechts het gebouwtje van het 'Witte Kruis'.

Zie verder voor Gesticht en school: Jan Baar – Nu, gij bouwt niet uit weelde (1990).

BOEK-EN-BERG

De Vechtstreek van Utrecht tot Muiden,
H. Uden Masman, 1945 (tweede druk)

Jan Baar

In opdracht van de Vereeniging ter Bevordering van het Vreemdelingenverkeer en tot Behoud van het Natuurschoon 'de Vechtstreek' gevestigd te Breukelen stelde Uden Masman in 1930 dit 'Handboekje en gids' samen. Corn. C. Stalenhoef vertegenwoordigt de afdeling Nederhorst den Berg van de vereniging.
De tweede druk verscheen in juni 1945. Tekst en illustraties waren in het voorjaar van 1945 al persklaar, maar door overheidsverordeningen en papierschaarste moest het drukken en uitgeven worden uitgesteld *'tot andere en ..... betere tijden'*.
De samensteller is van mening dat het natuurschoon van de Vechtoevers niet ernstig geleden heeft door de oorlog, wel hebben veel landhuizen schade geleden van vordering door de bezetter en viel veel geboomte ten offer aan de brandstoffennood, *'maar als geheel mocht onze Vechtstreek toch zijn oude schoonheid behouden. Helaas, enkele weken voor de capitulatie vernielde de bezetter geheel doelloos twee historische kunstwerken, nl. de bekende fraaie klapbruggen te Loenen en te Vreeland.'*
De tweede druk is verluchtigd met 90 foto's en 4 kaarten.
De beschrijvingen van plaatsen en bijzonderheden worden van zuid naar noord, dus van Utrecht tot Muiden, beschreven. De oost- en westoever worden apart behandeld.
De gids opent met het gedicht 'De Vechtzang' van 10 coupletten uit 'De Zegepralende Vecht (1719):

'O Vechtstroom, met uw blanke zwanen,
Uw vogels, visschen en geboomt',
Uw hofsteeen en uw schoone lanen,
Alom met welig gras bezoomd!

Vervolgens wordt een hoofdstuk gewijd aan de geschiedenis van de Vechtstreek en een aan de 40 km lange rivier, voorheen ook wel Fehta of Vecta genoemd. Daarna komt dan de tocht langs de Vecht met veel aandacht voor de geschiedenis van de dorpen, de buitenplaatsen en boerderijen met historie.

Het hoofdstuk *'Van Vreeland tot Nederhorst den Berg'* beschrijft eerst de westoever met korenmolen De Ruiter, het bedrijfsterrein van baggermaatschappij Blankevoort *'terreinen met loodsen en opslagplaats van materiaal. Het was hier vroeger landelijker, rustiger en .... mooier'*, en verder nog de Hoekermolen en een aantal boerderijen.
Langs de oostoever wordt gewezen op *'de fabriek van ijzeren vaten'* van Van Leer, de boerderij Groot Kantwijk, Weltevreden (van ouds het Vagevuur), Klein Kantwijk (De Hel) en 't Hemeltje. Van de Sluis- en Brugwerken met wachterswoning vindt de schrijver dat het geheel zich goed aanpast aan het landschap. Uiteraard krijgt De Nes de nodige aandacht. De vermelde ophaalbrug over het afwateringskanaal van de Horstermeerpolder, het Boezemkanaal, is in 1962 geamoveerd en vervangen door een betonnen exemplaar. Overmeer krijgt slechts de vermelding *'buurtschap met zuivelfabriek'*.
Uiteraard ontbreken de interessante aspecten van Nederhorst den Berg niet: Nederlands Hervormde kerk, Kasteel Nederhorst, de Roomsch Katholieke kerk en de wasserijnijverheid.

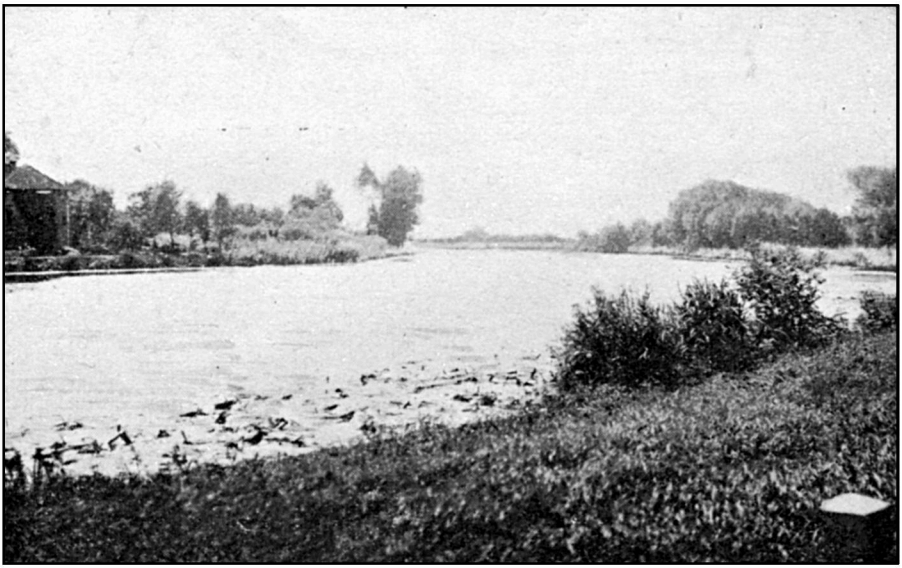

De stille vecht bij Nigtevecht.

In de gemeente wonen in 1945 2450 inwoners: 1450 in Den Berg (incl. Hinderdam), 400 in Overmeer en 600 in de Horstermeer. In 1944 waren er ruim 2500 Bergers.
Reizigers die naar Nigtevecht willen kunnen gebruik maken van het voetveer tegenover het Utrechtse dorp en sporadisch nog van een wagenveer tegenover boerderij Vechtzicht, even voorbij de Torenweg. De Stille Vecht is nog steeds erg mooi. Nergens is de rivier zo breed en zo rustig als hier.
De schrijver situeert de lusthof Petersburg *'tegenover Nigtevecht'*, zoals lange tijd te doen gebruikelijk geweest is. In 1945 zijn nog enkele restanten van funderingen en een klein schuurtje, vroeger tuinhuisje van Petersburg, te zien. Wasserij De Overhoek wordt nog aangeduid als zijnde een boerderij.
Voorbij Nigtevecht kan het voetveer bij Hinderdam 6 gebruikt worden (zie Werinon 75). Even verderop ligt de grote haven voor slepers en baggermateriaal van de Amsterdamse Ballast Maatschappij.
Uiteraard worden Fort Uitermeer, Weesp en Muiden uitgebreid besproken.

NEDERHORST DEN BERG

Gemeentesecretarie: geopend van 9—12 uur.
Kerken: Ned. Herv. kerk — Gereform. kerk — R. Kath. kerk.
Scholen: Openb. L. School — Warin-School (Chr. Volksonderwijs) — School met den Bijbel — St. Josephschool.
Arts: L. Roelofsen; apotheek aan huis.
Tandarts: J. André Smit.
Hotels, Café's en Restaurants: Bonds-Hotel-Restaurant „Nederhorst", G. A. v. d. Voorn — Bonds-Café-Rest. „den Berg", Wed. W. M. Bornhijm.
Auto- en Rijwielzaken: Den Bak & Scherpenhuizen, autoverhuur — Wed. J. Reytenbach, autoverhuur — H. v. Huisstede, rijwielhersteller.
Boekhandel: Lotte. Tevens postagentschap.

Adressen en gegevens van Nederhorst den Berg.

Het laatste hoofdstuk geeft *'Wetenswaardigheden en adressen van belang voor bezoekers van de Vechtstreek en voor hen, die zich daar metterwoon wenschen te vestigen.'*
Daar staan ook veel advertenties, keurig plaats bij plaats.
De Bergse adverteerders zijn:
Bondshotel en Restaurant 'Nederhorst' G.A. van der Voorn. 6 Kamers – Stroomend water-Badkamer-Vergaderzalen – Biljart
L. Tinholt Brood- en banketbakker . 'In groote verscheidenheid'
Bonds-Cafe-Restaurant 'Den Berg'. Wed. W.M. Bornhijm. 'Als vanouds goede consumptie'
Bakkerij 'De Vechtstroom' H.J. van Dam. 'Beter Brood, Fijn Banket en Heerlijke koekjes'
Boekhandel Lotte. 'Kantoorartikelen, Schrijfbehoeften, Dorpsgezichten enz.'.
Firma Wed. J.B. Haazen (tegenover de brug). 'Groote keuze in prentbriefkaarten en souvenirs'.

Advertentie Bonds-Café-Restaurant 'Den Berg'.

'De Vechtstreek van Utrecht tot Muiden' kreeg nog enige herdrukken, de laatste in 1979.
Op rommelmarkten en in antiquaire boekwinkels zijn vast af en toe exemplaren van 'De Vechtstreek' te vinden.
Met dank aan Ruud van Oorschot.

HET EDELMOEDIG BEDRIJF TER REDDING VAN EEN IN DE RIVIER DE VECHT GEVALLEN KIND

Joanna de Jong gered door bakker Jan Snel

Jan Baar

Verslag der Commissie tot onderzoek enz. aan de vergadering der Maatschappij Tot Nut van 't Algemeen te Loenen aan de Vecht den 22sten Januari 1834.

Mijne Heeren.
Zeer Geleerde Medeleden!

Eindelijk is uwe Commissie in de gelegenheid om verslag uit te geven van het voorgevallene, vervat in het, door het plaatselijk bestuur aan het departement medegedeelde berigt van den Heer Rikxoord, onderwijzer der jeugd te Nederhorst den Berg.
In den namiddag van den 22 mei des vorigen jaars, speelde te Nederhorst den Berg aan den kant van de rivier de Vecht nabij de Vechtbrug, een kind van drie en een half jaren, met name Joanna de Jong, dochtertje van Jan de Jong, werkman en daar ter plaatse wonende en heeft het ongeluk bij de brug in het stroomende water der Vecht te vallen. Met schrik en ontsteltenis wordt dit bijna door niemand opgemerkt dan door de huisvrouw van den Heer Van Loon, als toen chirurgijn te Nederhorst den Berg en bij de brug wonende. De Heer van Loon het kind willende redden komt met eenen puthaak uit zijn huis, doch kan hetzelve daarmede niet bereiken, daar het kind reeds te ver van den wal was verwijderd. Ook de moeder van het kind, in hoogstzwangeren toestand zijnde, komt uit haar huis en vernemende dat haar kind in het water ligt, neemt zij het wanhopig besluit om zich in het water te begeven ten einde zoo mogelijk haar kind te zullen bereiken. Hare moedige poging was evenwel vruchteloos, het kind was reeds te ver gedreven en weldra geheel op den grond gezonken niets meer overblijvende dan eene borling in het water hetwelk de plaats aanduidde, waar het kind moest liggen. Moeder en kind alzoo beide in gevaar van hun leven zijnde komt juist op het tijdstip dat er geene redding voor het kind meer mogelijk was Jan Snel, broodbakker aldaar, vader van een huisgezin met zeven kinderen van de andere zijde over de Vechtbrug met een juk met melkemmers op zijne schouderen zeer bedaard aanlopen, hij vermeent dat het kind reeds gered was, doch men roept en schreeuwt hem toe om hulp.

De brave man bedenkt zich geenszins, noch om zijn gezin, noch om zijne eigene zwakke gezondheidstoestand en dat hij dikwijls lijdende is aan hevige hartkloppingen; neen, de zucht tot redden drijft hem radder voorwaards, hij werpt het juk van zijne schouderen en springt van den dukdalf der brug in het water en terwijl de moeder op dat oogenblik door anderen met moeite gered wordt, tracht hij zwemmende de plaats te bereiken waar de borling aanwezig was. Zijne eerste greep naar het kind mislukt hem en zijne uitroep 'God, ik heb het mis' getuigd maar al te zeer, dat hij wanhoopte van het kind te zullen kunnen redden; doch eene tweede poging beproefd, hij duikt en grijpt nogmaals naar beneden en deze poging wordt bekroond, hij heeft het geluk het kind te vatten en naar boven te halen, neemt het kind bij een gedeelte harer kleederen tusschen de tanden, spartelt naar den wal en bereikt denzelven in eenen zeer afgematten en bewusteloozen staat. Het kind wordt hem ontnomen en hoewel eerst bewusteloos, echter levend in de armen van den hoopelooze en schreijende moeder teruggegeven.
De menschlievende Snel zat geheel sprakeloos op den wal, niet wetende, wat hem was overgekomen. Door het toedienen van eenige opwekkende middelen, herstelde hij zich, doch volgens getuigenis van den Heer Van Loon heeft zijne daad ten gevolge gehad, dat hij eenige dagen bedlegerig, maar gelukkig door gepaste geneesmiddelen is hersteld.
Ziedaar Mijne Heeren! U zoo naauwkeurig mogelijk het geval opgegeven, zoo als zulks door geloofwaardige ooggetuigen is verhaald. Uwe Commissie volkomen aan haren last willende voldoen, heeft zich van de plaats zelve waar de daad is verrigt, ingelicht en moet de getuigenis afleggen, dat niet alleen het kind reddeloos verloren zoude geweest zijn, maar dat ook de redding met levensgevaar is geschied.
De redder, hoewel in zijne jeugd de zwemkunst beoefend hebbende, had echter zich in geen twintig jaren te water begeven en zijne toestand, nadat het bedrijf was volbragt, getuigd ten volle, dat hij, uit hoofde zijne zwakke ligchaamsgesteldheid zulks niet toeliet, zeer ligt het offer zoude geweest zijn van zijne edelmoedige menschenliefde.
Daarenboven was de diepte van het water aldaar twaalf voeten en de breedte zes roeden. Redder en getuigen zijn voorts lieden van een doorgaand zedelijk gedrag en staan noch tot elkander noch tot het geredde kind in geene familiebetrekking.
Uwe Commissie is de waarheid van het opgegevene volkomen gebleken en vind deze edelmoedige daad alleszints waardig om ter beoordeeling aan het hoofdbestuur te worden ingezonden.

Zij vermeent hiermede aan haren last voldaan te hebben en heeft de eer zich te noemen
Uwe Commissie voornoemd en in derzelven naam

C.Herbert, secretaris.

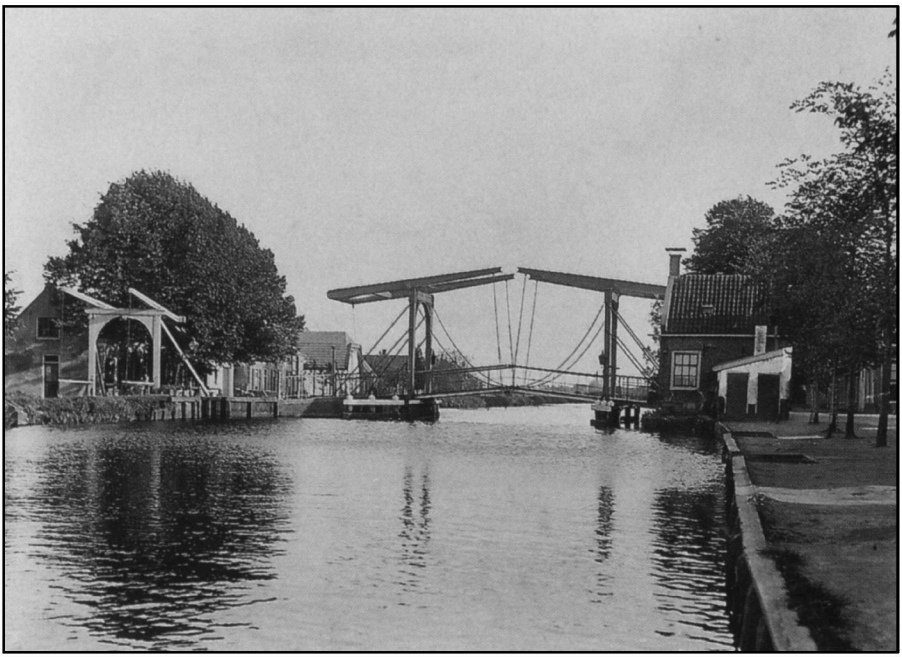

De Reevaart met brug en brughuis omstreeks 1905; rechts is de wal aan de Voorstraat (collectie Ruud Verkaik).

'In allen deelen de waarheid'
Burgemeester Sanderson zorgde ervoor, dat de redding ter kennis kwam van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen te Loenen. Hij overhandigde het door schoolhouder Van Rikxoort opgestelde getuigschrift van de redding van Joanna.

In de vergadering van 't Nut van 16 juli 1833 wordt een Commissie van Onderzoek van drie heren benoemd, die de zaak zal gaan onderzoeken. In de vergadering van 7 september 1833 deelt de Commissie mee, dat ze nog geen verslag heeft kunnen samenstellen. Ook op 22 oktober kan er nog

geen rapport overlegd worden. Tijdens die bijeenkomst wordt wel de Bergse veldwachter Pieter den Drijver beloond voor zijn edelmoedige daad, de redding uit de Vecht van het zoontje van Daniël Burger. In de bijeenkomst van 26 november 1833 kan nog geen verslag uitgebracht worden, evenals op 19 december.
Eindelijk op 22 januari 1834 brengen de heren van de Commissie schriftelijk verslag uit van hun bevindingen. De vergadering is van mening, dat *'hieruit bleek in allen deelen de waarheid van het opgegevene'*. Het rapport wordt opgestuurd naar het Hoofdbestuur *'der door geheel Europa bewonderde en toegejuichde Maatschappij tot Nut van 't Algemeen.'*

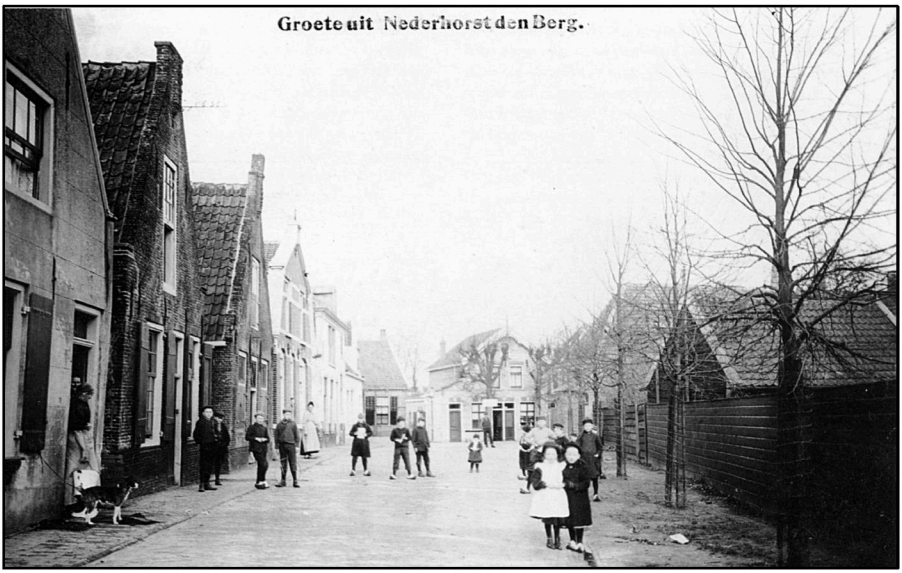

Het Achterdorp omstreeks 1900.

Uitreiking van de ereblijken
Op 17 november 1834, tijdens de viering van het 50-jarig bestaan van de Maatschappij in de kerk van Loenen, kon dan eindelijk de uitreiking van de ereblijken aan Jan Snel plaats vinden. Bij de plechtigheid waren de geredde Janna en haar ouders ook aanwezig.
Na twee feestredevoeringen en enige gezangen werd dan het getuigschrift van de redding voorgelezen, waarna de ereblijken *'onder het houden eener*

roerende en op het gevoel der hoorenden zeer zichtbaar werkende aanspraak aan den bekroonden ter hand gesteld.'
Hierna was het feestelijk deel ten einde en werd de gewone vergadering in een naastliggend lokaal voortgezet. Hier kreeg de bekroonde Jan Snel de gelegenheid een dankbetuiging in 'dichtmaat' voor te lezen.
Vervolgens werd er voor de leden *'eenen vriendschappelijken maaltijd gehouden, waarop hartelijkheid, broederlijke eensgezindheid en gepaste vrolijkheid heerschten.'* Het zal niemand verbazen dat *'de vrolijkheid eerst laat in de nacht'* eindigde.

Joanna de Jong, gered uit de Reevaart
Joanna werd geboren 4 december 1829, net op tijd om opgenomen te worden in de Volkstelling van 31 december 1829. Ze was de dochter van Jan de Jong (*1792), werkman en Janna Verbaan (*1803). Het gezin was Ned. Hervormd, woonde aan de voet van de kerkheuvel op het Achterdorp nr. 18 en bestond in 1830 verder uit 1 zoon en 2 dochters.
Op het moment van de tragische gebeurtenis op 22 mei 1833 was moeder Janna hoogzwanger. Op 12 juni 1833 werd er een dochtertje geboren, Petronella. Blijkbaar heeft het kind geen nadelige gevolgen ondervonden van de wanhoopssprong van de moeder in de Reevaart.
Het gezin was enigszins armlastig. Bakker Jan Snel mocht in 1827 vanwege de gemeente brood leveren aan de familie De Jong.

Het leven was Joanna niet gunstig gezind. De reden is niet helemaal duidelijk (armoede en verwaarlozing liggen voor de hand), maar ze komt in een kindergesticht voor wezen, vondelingen en verlaten kinderen van een van de Coloniale Gestichten van de Maatschappij van Weldadigheid in Drente terecht. Ze wordt ingeschreven onder stamboeknummer 1831. Op 25 Februari 1848 komt ze in Drente aan en op 13 april 1849 wordt ze ontslagen. Het verslag dat aan de burgemeester gezonden wordt, vermeldt over haar *'Graad van geestontwikkeling'* dat ze vrij goed leest en schrijft en dat ze kan breien, naaien en stoppen. Joanna is gezond en sterk en *'wel geschikt om te dienen'*. Ze is lidmaat van de Hervormde kerk. Als de Diaconie van Nederhorst den Berg voor een dienstje kan zorgen, kan ze ontslagen worden. Blijkbaar is dat gelukt. Hoe het haar verder verging, is niet duidelijk.

Petronella werd 20 jaar, ze overleed op 30 oktober 1853 in Nederhorst den Berg, huis nr. 18.

Vader Jan was toen hoepelmaker, daarvoor was hij ook nog een tijd brugwachter. Moeder Janna overleed in 1846.

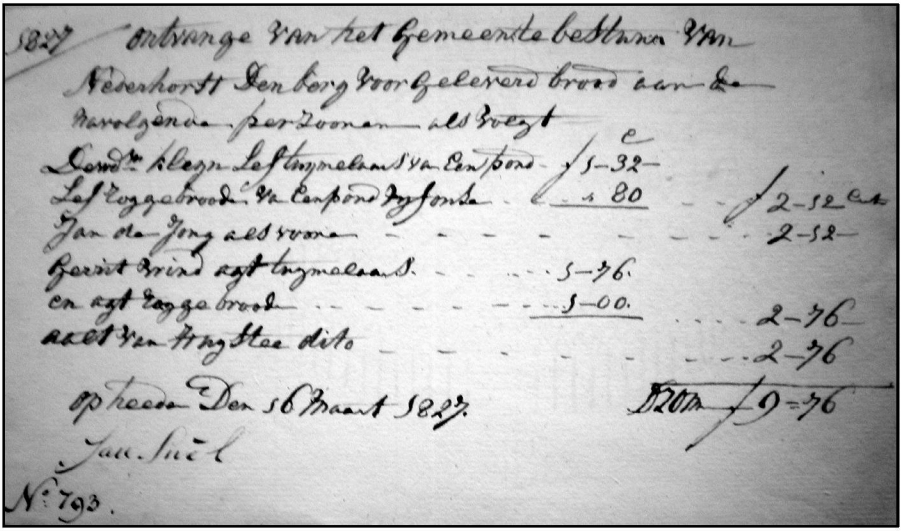
1827 Ontvange van het Gemeentebestuur van
Nederhorst Den berg voor geleverd brood aan de
navolgende perzoonen als volgt
Dewd. kleyn Lef tuymelaars va Een pond f 1-32
Lef roggebrood va Een pond vyfonse 80 f 2-12
Jan de Jong als voorn 2-12
Gerrit wind agt tuymelaars 5-76
en agt roggebrood 5-00 2-76
aalt van Huystee dito 2-76
Op heeden Den 16 Maart 1827 Dzom f 9-76
Jan Snel
N° 793.

De redders

Dokter Van Loon, heel- en vroedmeester, vestigde zich in 1832, 26 jaar oud, met zijn vrouw Catharina en zoontje Hendrik in Den Berg. Het was de bedoeling, dat hij de praktijk en apotheek van dokter Matthias Schulz, die was getroffen door een *'ongelukkige'* ziekte, zou voortzetten.

Waarschijnlijk woonde het gezin in hetzelfde pand als dokter Schulz, Voorstraat 13. Jammer genoeg voor Van Loon herstelde dokter Schulz *'door een gelukkige samenloop van omstandigheden'* dusdanig, dat hij zijn werk kon voortzetten. Voor twee dokters was er in de kleine gemeenschap van 876 zielen natuurlijk geen plaats. De gemeente kon ook niets voor hem doen. Dokter Schulz oefende zijn praktijk in het huis Voorstraat 13 uit tot 1848 op een traktement van 150 gld. per jaar. Hij overleed in dat jaar op 51-jarige leeftijd.

Op 18 juli 1833 kreeg Dr. H.C.W. van Loon, Officier van Gezondheid in de 2de Klasse, het Metalen Kruis uitgereikt. Waarschijnlijk viel hem deze eer te beurt voor zijn optreden tijdens de Belgische Opstand en de Tiendaagse Veldtocht in 1830.

In 1833 werd chirurgijn Van Loon aangeslagen in de Personele Omslag (totaal 800 gulden verdeeld over 93 personen) voor 9 gulden + 1,10 gulden voor de kosten van de nachtwacht.
Dokter Schulz moest 17 gulden en 2,20 gulden betalen.

Het gezin van broodbakker Jan Snel (*1795) en Ida van Stam (*1799) bestond in 1833 uit 9 leden.
In huis woonde ook dienstbode Maria Post (22 jaar).
Ondanks zijn in het verslag vermelde zwakke gezondheidstoestand bereikte hij de leeftijd van 76 jaar. Hij stierf op 5 maart 1871 op het Eiland nr. 70. Zoon Arie, kleerbleker, deed de aangifte.

Gegevens:

Archief Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, departement Loenen, opgericht 1821. Notulen 1821-1852. RHCVV Breukelen, archief Gemeente Loenen na 1811, inv. nr. 960.
Bevolkingsregister Nederhorst den Berg 1811-1861.
SAGV GANdB: Volkstelling 1830.
SAGV GANdB: Correspondentie 10 (1827), Correspondentie 11 (1832, Dokter Van Loon) en Correspondentie 16 (1850, Joanna).
Els N.G. van Damme: De geschiedenis van een 17e-eeuws monumentenpand in Nederhorst den Berg (Dokter Schulz).

Gezicht op Nederhorst den Berg vanuit het westen. P.J. Lutgers 1871.

EEN DORPSVERHAAL

Henk Wijmans

Goedenmiddag

Wat is eigenlijk moe? Ik bedoel niet de moeder van de moederschoot en de baarmoeder, maar dat andere moe. Als je daarover nadenkt, is dat andere er niet een, maar zijn het er meer. Moe van een dag werken, al of niet hard, want er zijn mensen die alleen al van het w-woord moe worden, maar dat terzijde. Dan heb je nog moe van een eind stevig doorwandelen, en dat is dan echt weer heel anders dan moe van winkelen, en helemaal van winkelen in winkels die je interesse niet hebben. Ten slotte dan natuurlijk moe van het denken, studeren enz., van geestelijke arbeid dus.

Maar vandaag heb ik een geheel nieuwe moeheid ontdekt.
Als ik boodschappen doe, is het overwegend bij Albert Heijn, te bereiken na een geringe wandeling, die onder andere over een alleraardigst pad voert. Dat gaat van het bejaardenhuis over een sloot naar de kern van ons mooie dorp. 'Wetering' hoorde ik laatst die sloot noemen. Rechts is het kerkhof van het protestantse kerkje op de berg, links is er eerst een groene haag, waarachter tuinen en daarna een rijtje huizen. Het zijn leuke huisjes, pittoresk en passend in deze Dik Trom-omgeving. Het pad wordt heel veel gebruikt, omdat het zo'n gemakkelijke doorsteek is. Niet alleen voor de bewoners van het stukje dorp waartoe het aan de andere kant toegang geeft, maar ook voor die van het bejaardenhuis, die veelal met hun rollatoren over het pad schuifelen.

Toen onlangs de Sire-serie van start ging over aardige mensen en hoe daarmee om te gaan, dacht ik een moment dat de makers in ons dorp waren geweest om inspiratie op te doen. Want aardig zijn we hier. Dat aardige herken je onder andere wanneer je dit pad afloopt en een mede-dorpsbewoner tegemoet komt of inhaalt. Niemand kijkt verbaasd als je elkaar dan even groet, al of niet met een aardige aanvullende opmerking. Soms zitten bewoners van de huisjes op een bank voor hun woning, en die doen natuurlijk mee met deze aardige groetgewoonte.
Vanochtend, zaterdag, op mijn wandeling richting Albert Heijn dus weer via het inmiddels bekende pad. Direct over de sloot had ik mijn eerste groet al te pakken. Ik keek eens wat verder voor me uit en dacht dat ik de vier wel zou halen. Ook bewoners van een van de huisjes zaten op hun bank dus

dat kon niet missen. Hij en zijn vrouw waren sowieso al goed voor twee stuks.
Oh ja? Mispoes! Toen ik hun woning naderde, zag ik een opvallend neergezet schoolbord met de nog opvallender tekst: NIET GROETEN S.V.P.
Dat is toch wel hoogst merkwaardig, dacht ik. Niet groeten? Zouden ze de pest hebben aan Sire of zo? Of zijn toegetreden tot een of ander anti-groetgenootschap?
We leven in een vrij land, dus ik negeerde het bord en zei vriendelijk: 'Goede morgen'.

Foto Theo van der Zee.

Ietwat geïrriteerd zei de man: 'Beste man kun je niet lezen? Er staat toch duidelijk dat we niet gegroet willen worden, doe dat dan ook niet.'
Enfin, er was een duidelijke opening voor een informatief gesprekje. 'Ja, allicht heb ik dat gelezen. Maar ik dacht dat ik het niet goed begreep. Vandaar dus dat ik toch maar groette. Sorry. Maar waarom willen jullie dat niet meer? Voorheen was het toch geen probleem?'
Hij schoof op het bankje een beetje naar zijn vrouw en wees uitnodigend naar de vrijgekomen plek. Ik ging zitten, gaf beiden een hand en zei toen

maar: ‘Jullie wonen hier erg leuk he, aan het pad. Leuk, bankje voor de ramen en wat bloeiende planten in bakken, gezellig.’
‘Ja’, zei zij, zich nu in het gesprekje mengend, ‘dat is zo, maar dat heeft ook zijn negatieve kant, helaas.’
Hij vervolgde: ‘Weet jij hoe vaak wij in een uurtje tijd hallo, goedemiddag, dag mevrouw of meneer, ja lekker weer, ja frisjes, ja koude wind, in het zonnetje is het lekker enz. enz. moeten zeggen? Wil je wel geloven dat we na een uurtje van ellende weer naar binnen gaan, doodmoe van het gegroet? We willen niet langer gegroet worden, vandaar. Maar helpen? Ho maar. Het lijkt wel of iedereen nu juist heel nadrukkelijk gedag zegt. Zelfs die mensen die nooit wat zeggen, groeten nu. Je wordt er gek van.’
Tijdens deze cri de coeur waren er zeker drie voorbijgangers geweest met een vriendelijke groet. Ik begon de twee echtelieden te begrijpen, en stond op met de mededeling dat ik verder ging, boodschappen doen.
‘Ja, natuurlijk, oh en als je straks terugloopt, zeg dan maar gewoon gedag, hoor. We hebben nu kennis gemaakt tenslotte.’
Aardige mensen.

Foto Theo van der Zee.

Uit: Henk Wijmans,‘Allicht’ (2010)
*Een bundel verhalen en columns over het dagelijks leven. Veel speelt zich af in het dorp. Henk (*1940) woont 40 jaar in Nederhorst den Berg.*
Het boek is te verkrijgen in de boekhandel en via www.boekscout.nl

VOETBALVELDEN IN RUSTE (toegift)

Gerard Baar

Tikkie terug

Gedurende de afgelopen maanden is er op alle fronten (ook buiten het voetbal) veel tegen elkaar aangeschopt. Ik heb besloten zonder na te trappen nog een keer terug te blikken op een periode die ieder van onze generatie op zijn of haar manier beleefd heeft. Om duidelijk te maken dat er wel eens frustraties aan te pas kunnen komen, biecht ik op dat ik een heleboel jaren later een oud VBO-er heb voorgedaan wat ik zou doen, als ik nog één keer met het eerste elftal van de club uit mijn vroegste voetbaljaren mee zou kunnen spelen. Zonder bal liet ik hem laat op de avond zien hoe dat in zijn werk zou zijn gegaan: Aannemen, hard richting eigen doel lopen en schieten. Hij kwam niet meer bij, maar begreep wat ik bedoelde. Dat deed mij deugd, omdat in het eerste spelen niet altijd van kwaliteit afhing.

Jan van Benschop (Lzn) komt in 1943 vol vuur de 'kleedkamer' uit rennen. Anno 2010 nog altijd iedere dag lopend of fietsend in de Bergse buitenlucht. Achter hem Piet Dubelaar en Jan Mulders. Jan van Benschop is de vader van de huidige voorzitter van V.V. Nederhorst.

Ik moet eerlijk bekennen dat ik mij één keer aan geweld bezondigd heb. Vijftig jaar geleden waren de spelers overwegend blank. Mijn rode haar was voor sommige tegenstanders een dankbaar object om zich op af te reageren. Één keer liep het naar mijn gevoel de spuigaten uit. Vanaf het begin van de wedstrijd had een tegenspeler mij constant voor "vuile rooie" uitgescholden als ik hem te slim af was. Gelukkig had de scheidsrechter dat gesar in de gaten, want toen ik het zat was en mijn kwelgeest met een geweldige judoworp buiten de lijnen donderde, kreeg ik gewoon een vrije trap mee.

Foto 2 Uit 1959. Bij de kantine van RK Actif (Hilversum). De junioren van VBO wonnen de voorronde om deel te nemen aan het Bisschopstournooi in Heemstede. Toen wij daar onze opwachting maakten dacht de organisatie dat wij Actif waren. Die club had de huid verkocht voor de beer geschoten was. Vlnr. Ben Stalenhoef, Bert Baar en Adrie van Schaik. Ik sta naast de man die wijst.

Mijn carrière op het hoogste niveau, bij de onlosmakelijk aan onze katholieke zuil verbonden vereniging VBO, begon met een door de club per post verstuurde kaart aan de verkeerde persoon in ons gezin. Na kort overleg met de desbetreffende broer, kwamen we tot de conclusie dat mijn voorletter op het kaartje had moeten staan. In geen van de op de achterkant in stopperspilsysteem afgedrukte elf bolletjes stond een kruisje, maar gelukkig wèl in een van de twee rondjes die aangaven dat ik als reserve mee mocht naar Kamerik. Het was maart 1958, ik weet het als de dag van

gisteren. Die bewuste dag liep ik met mijn voetbaltas, het kan ook een boodschappentas geweest zijn, naar het vaste vertrekpunt bij de brug. Niemand keek verbaasd op, dus klopte onze gevolgtrekking dat ik uitverkoren was om mee te gaan. Nadat de voorzitter de koppen had geteld vertrokken we richting Kamerik. Het was voor mij een belevenis van de eerste orde, zomaar op een zondagmiddag meegenomen te worden door onafzienbare polders, naar een dorp dat volgens mijn te 'verwachten' nieuwe medespelers wel erg achteraf lag. Het tracé van de Enschedeweg (vernoemd naar de ontwerper), aangelegd om de streek tussen Vinkeveen en Woerden open te leggen, was hier en daar in de vorm van zwarte verhogingen in het landschap al zichtbaar. Voetballen op zondag kwam toen in die omgeving net van de grond, doordat de gemeenteraden langzaam maar zeker een andere samenstelling kregen met de komst van nieuwe inwoners. Wij mochten ons al heel lang 'probleemloos' op die rustdag uitsloven, omdat onze bevolkingsopbouw gedifferentieerder van opzet was.

Foto 3 Op het nieuwe veld in 1962. Verbroedering van de Avance- en VBO- jeugd. Het jochie links (geel shirt) zat in een dilemma, hij kwam uit Overmeer, misschien kon hij nog niet kiezen.

Diezelfde middag bleek dat van een melkverbod op zondag geen sprake is geweest. Tot mijn verbazing floot de scheidsrechter om vier uur ineens af. Melktijd! Een boer moest met paard en wagen vol melkbussen eventjes gebruik maken van zijn recht van overpad. Geen probleem, een paar spelers

openden aan weerszijden de hekken en de wagen verdween in de verte. De scheidsrechter gaf een stuiterbal en de strijd met het veld, de wind en de tegenstander ging verder. Ik streed voor het eerst dapper mee, want er raakte altijd wel iemand geblesseerd.

De grootste boosdoeners waren ongelijke, hobbelige terreinen, gebrekkige lichaamsbeheersing en het spelen zonder scheenbeschermers. De wind is niet helemaal uit te sluiten, die factor maakte het spel een deel van het jaar minder beheersbaar. De meeste velden in de westelijke helft van de provincie Utrecht lagen namelijk, net als het onze aan de Reeweg, oost-west. Hier en daar hield met wat geluk een dijk wat wind tegen, maar voor de rest was er nog geen enkele windbrekende bebossing te bekennen. Een ander gegeven was de fysieke kracht van mannen uit de polder. Eerlijk gezegd kan ik daar kort over zijn, omdat anders de pot de ketel verwijt dat hij zwart ziet. Het enige Lieverdje in die jaren stond roerloos op het Spui.

Foto 4 Aan de linkerkant van het in tweeën gedeelde witte pand had Van Hal zijn bakkerswinkel.
Het is nu onderdeel van AH, in de muur zit een geldautomaat.

Het bleef overal uitkijken geblazen, zelfs zonder wind. Je wist nooit hoe de pet stond van mensen die uitkeken naar hét zondagsvertier in hun dorp. Over toeschouwers hoefde geen enkele club te klagen. Voetbal bracht leven in de brouwerij. De zondagsplicht beperkte, naast het veelal verplichte familiebezoek, de beschikbare uitgaansuren. Jong en oud waren blij dat er in de tijd die overbleef wat spanning en sensatie gevonden kon worden bij de dorps- of wijkclub. Ik kan u vertellen dat er zich heroïsche taferelen afspeelden in de provincie. De voetballers hadden maar een doel voor ogen, de vijand met doelpunten om de oren slaan. De bal won nooit, die rolde lekker alle kanten op. Het toegestroomde publiek kon weinig kanten op omdat ons land qua infrastructuur in de kinderschoenen stond en het geld de mensen niet op de rug groeide. Het leven was wel langzaam aan het veranderen door stijgende inkomens, maar dat geld ging voorlopig op aan zaken in en om het huis. De meeste dingen die voor een kind tegenwoordig heel gewoon zijn, lagen in een ver verschiet. Wij mochten pas gaan voetballen op twaalfjarige leeftijd. Tot die tijd was voor mij het zomerkamp van de welpen een jaarlijks terugkerend hoogtepunt in mijn leven geweest. Dankzij de school sloeg twee jaar later het Atomium op de wereldtentoonstelling van Brussel alles wat ik tot dan toe gezien had. Vandaag de dag heeft het gros van de huidige jeugdleden daar zelfs al eens overheen gevlogen, zit met vier jaar op voetbal en leert bovendien al zwemmen in de boxleeftijd.
Dit laatste haal ik naar voren omdat mij een gebeurtenis te binnen schiet dat heel lang een diepe indruk nagelaten moet hebben bij onze secretaris Nic Breed. Een functie die hij later ook bij Nederhorst ging vervullen, zodat hij de gelegenheid kreeg iets unieks op touw te zetten naar aanleiding van het getuige zijn van een niet alledaags voorval. Tijdens een wedstrijd in Schalkwijk vonden haantjes onder hun publiek, dat onze grensrechter zijn metier niet naar behoren vervulde, zodat ze hem zonder pardon in de sloot gooiden. Volgens de overlevering bleef zijn vlaggetje droog. Hij hield het uit protest omhoog, maar scheen daar ondertussen ook mee aan te geven dat hij niet kon zwemmen. Minder vijandige handen trokken hem op het droge.

In het midden van de jaren vijftig kwam VBO in grote nood. De keeper, die geen praktiserend katholiek was en van de pastoor dispensatie had gekregen om het doel te verdedigen, was met de noorderzon vertrokken! Het doel bleef die zondagmorgen leeg. De reddende engel bleek onze - in twee opzichten - verse bakker Van Hal te zijn. Deze zat sinds een paar weken in de van Hein van Dam overgenomen bakkerij annex winkel aan de

Voorstraat en ging vrolijk door het leven zonder ergens tegen op te zien. Vandaar dat hij het bestuur had voorgesteld op zondag een koek en zopie op het voetbalveld aan de Reeweg te beginnen. Die bewuste ochtend had onze nieuwe bakker natuurlijk al iets meegekregen van de heersende paniek. Onder het uitladen van zijn met versnaperingen gevulde bakfiets spitste hij de oren en kwam tot de conclusie dat dit de kans van zijn leven was. De gang naar de pastoor hoefde hij niet te maken, omdat hij als een in Oss geboren katholieke Brabander al bij ons in de kerk was gesignaleerd. Bovendien sprak mee dat hij van ver kwam. Tussen neus en lippen door bracht hij naar voren dat hij wel eens gekeept had, waarop het bestuur hem zonder verdere vragen het doel liet verdedigen. Even later bleek dat hij in het diepe was gesprongen zonder de zwemkunst machtig te zijn. Want eenmaal aangetakkebost op zijn geleende voetbalschoenen, wekte hij tijdens het inschieten niet de indruk een erg betrouwbare doelman te zijn.

Inkijkje in het met een luik af te sluiten verkooppunt van Avance. U ziet dat er niet veel te koop is. In die tijd voldeed het aan de vraag. De dames genoten, ook wanneer de hele handel bij storm door hun nerinkje vloog. Voor VBO verzorgde vanaf 1962 Niek Breed de verkoop vanuit het luik dat in de noordgevel van het oude kleedkamergebouw op het nieuwe veld aan de Vreelandseweg zat. Bij de thuiswedstrijden van Avance zwaaide tante Ank van Huisstede de scepter, haar man Alt was inzetbaar voor alles wat speelde.

Geen ramp, degraderen kon het eerste elftal toch niet. Pas eind jaren vijftig pretendeerde VBO onder leiding van een nieuwe trainer promotie naar een

hogere klasse te maken. Het parochiebestuur gaf zelfs toestemming om te trainen in het parochiehuis bij het korten der dagen. Bij de man was de aardigheid er na een jaar al af. Ik heb een keer gezien dat hij de toenmalige voorzitter, voor de aanvang van een veldtraining, een papiertje met de opstelling overhandigde. Deze keek er even naar en scheurde het voor zijn ogen doormidden.

Het voorgaande stond natuurlijk niet in de krant, omdat onze toenmalige dorpsagent dat niet allemaal wist. Deze schreef een paar jaar de verslagen van de thuiswedstrijden van VBO en Avance voor de Gooi- en Eemlander. Soms incognito, dan weer in uniform. Toevallig viel mijn oog laatst weer op een door hem ingestuurd verslag van zo'n vijftig jaar geleden, waarin hij schreef dat 'de slecht spelende Baar voor open doel miste'. Zijn omschrijving klopte wel als ik bij mijzelf te rade ga. Mijn verweer kan zijn dat ik de gesteldheid van het veld tegen had. In ongedraineerd boerenland kun je diep zakken! Om dan op tijd de voet die je nodig hebt uit de bagger te trekken, teneinde de bal een flinke roei of laatste tikkie te geven, valt niet altijd mee. Mag het dan misschien eens misgaan?

Vanaf augustus 1967 kon de krant het met één verslag af. SC Nederhorst was een feit. De denkbeeldige sloot tussen de beide kampen was minder breed geworden, zodat bijna iedereen eroverheen durfde te springen. Secretaris Nic Breed kon welgemoed de eerste Bergse Sport gaan tikken, waarin hij zijn plan om mensen op te roepen die niet konden zwemmen ten uitvoer bracht. Hij beheerste die kunst zelf ook niet. Zijn plan was gezamenlijk op zwemles te gaan. Binnen een paar weken hadden zich 70 enthousiastelingen bij hem aangemeld. De waterdoop van de deelnemers vond plaats in het zwembad van Bussum. Binnen driekwart jaar verliet 90% het bad met een diploma. Annie Stoker, de vrouw van melkboer Folkert Stoker uit de Horstermeer, had zich ook aangemeld en is een paar jaar geleden zelfs kampioen van Nederland geworden bij de dames-senioren.

Breed zorgde er samen met de jeugdsecretaris voor dat de Bergse Sport iedere week op dinsdag gedistribueerd kon worden. Op zijn zolder stond een bakbeest van een stencilmachine, een oudje van de gemeente. Iedere vrijdag vergaderde in de woonkamer van de familie Breed het twaalf man tellende bestuur. Mooi omschreven luidde het devies van de omnisport-vereniging; zoveel mogelijk sporten, voor zoveel mogelijk mensen, voor zo

weinig mogelijk geld. Een mooi ideaal, dat heel veel organiserend vermogen vergde. De bouw van een kantine met vergaderruimte kreeg prioriteit. Het gebouw is bijna helemaal door vrijwilligers van de grond gekomen en in 1969 zelfs op uitnodiging feestelijk geopend door de heer Nederhorst, lid van de Tweede Kamer voor de Partij van de Arbeid. Hij bood de club de 'Nederhorstwisselbeker' aan, ieder jaar uit te reiken aan een lid dat zich bijzonder verdienstelijk maakte. Een deel van de toen nog bestaande KVP legde het gebeuren uit als een publiciteitsstunt van voorzitter Hiemstra-PvdA,die echter alle kleuren een warm hart toedroeg. Na een paar jaar bleek de beker niet zo'n goede zet geweest te zijn omdat het toekennen voor interne problemen ging zorgen.

Foto 6 De voorbije tweedeling volledig in beeld. VBO keeper (tevens voorzitter, hoezo verjonging? Waarschijnlijk weer keepersprobleem) Herman van Kooten loopt broederlijk naast aanvoerder Evert Roukens van Avance (zijn vroegere buurjongen) het net (in 1962) geopende gemeenteveld aan de Vreelandseweg op, met in hun kielzog onbevreesde mannen die de eer van hun achterban gaan verdedigen.

De wekelijkse opstelling van het eerste bracht de eerste paar jaar de tongen in beroering van een deel van de oud-supporters van de samengevoegde clubs. De spelers liepen allemaal in het wit, maar als ze het veld betraden zag de oudere garde ze nog steeds in rood of geel op komen draven. De ene keer liepen er teveel algemenen in, dan weer teveel roomsen. Onderhuids zat veel oud zeer dat nog wat tijd nodig had om te slijten. Ik heb er een keer middels een wedstrijdverslag in de in 1967 gestarte Brug een beetje de draak mee gestoken, wat resulteerde in het advies van de aanvoerder van ons elftal Overmeer maar even te mijden. Het liep zo'n vaart niet, bij glasbreuk moest ík bijna overal als redder in de nood opdraven, zodat ik een ongeschreven vrijgeleide bezat. Onder het uithakken kwamen, naast de wegspringende stopverf, ook vanzelf allerlei verhalen los.

Foto 7 Opening van de Dam eind 1967. Links wethouder Jan Hiemstra (tevens voorzitter van het net opgerichte Nederhorst), naast hem wethouder Gerla (van de in 1964 opgerichte VVD), burgemeester Van Harinxma Thoe Slooten voert zoals u ziet het woord. Dan komt mevr. Hiemstra in beeld en rechts zien we de vroegere verslaggever en dorpsagent Brandes het hele gezelschap bewaken.

Bij de SC Nederhorst voerde ondanks alles de progressie de boventoon. De dorpelingen die binding met sport hadden, zetten zich massaal in voor

allerlei zaken. Toevallig opende burgemeester Van Harinxma Thoe Sloten in het jaar van het tot stand komen van de fusie (1967) ook de dam in de Reevaart. De dorpsuitbreiding Horn- en Kuijerpolder kon een aanvang nemen. Circa tien jaar later zou het ledental van de sportclub uit ongeveer 1000 leden bestaan, die de volgende sporten beoefenden: voetbal, handbal, tafeltennis, judo en tennis. Natuurlijk is dat niet zonder slag of stoot gegaan, onvrede is niet helemaal de wereld uit te krijgen, zoals u tussen de regels door bemerkt hebt.

Na in 1970 door het winnen van een beslisssingswedstrijd tegen D.O.S.V. uit Hilversum net niet gedegradeerd te zijn, behaalde Nederhorst Voetbal in 1971 voor het eerst het kampioenschap en promoveerde naar de eerste klasse van de afdeling Utrecht. Het doet me deugd dat ook míjn benen daaraan hebben bijgedragen.
Slechts één keer heeft één van de twee zich misdragen. Een vaste toeschouwer had vaak commentaar vanaf de zijlijn op mijn spel. Ik pingelde volgens hem teveel. Op een middag hing zijn geschreeuw mij de keel uit. In arren moede schoof ik de bal over de zijlijn in zijn voeten, hem onderwijl toebijtend, 'hier heb je hem als je het beter kunt'. Trainer Jansen kon mij wel verscheuren, maar de supporter en ik waren vanaf die dag goede maatjes. Ik kon geen kwaad meer doen.